

תחזיות אוכלוסיית ישראל עד שנת 2025

מבוא - תוכן העניינים

1. הקדמה
2. ממצאים
 - 2.1 ממצאים עיקריים
 - 2.2 שינויים בגודל האוכלוסייה
 - 2.3 שינויים בהרכב הגילאים (הזדקנות האוכלוסייה)
לוח סיכום א. - אוכלוסייה בשנת הבסיס 2000, ותחזית לשנים 2010 ו-2025, לפי חלופה, קבוצת אוכלוסייה, דת וגיל
3. השוואת תחזיות אוכלוסיית ישראל של הלמ"ס מול תחזיות הא"ם לאזורים שונים בעולם
 - 3.1 גידול אוכלוסייה
 - 3.2 אחוז הילדים (בני 0-14) ואחוז המבוגרים (בני 65 ומעלה) מכלל האוכלוסייה
 - 3.3 גיל חציוני
4. הגדרות והנחות התחזית
 - 4.1 הגדרות והסברים
 - 4.2 אוכלוסיות בסיס וטווח התחזית
 - 4.3 הנחות התחזיתלוח סיכום ב. - תמצית ההנחות לשלוש החלופות של תחזית האוכלוסייה, לפי דת
5. מתודולוגיה

1. הקדמה

תחזיות אוכלוסייה הן כלי מרכזי לקביעת מדיניות עתידית, לתכנון שירותים כלכליים וחברתיים ברמה הארצית, למחקר ולניתוח של מגמות הצפויות בחברה בעתיד.

התחזית האחרונה עד כה פורסמה בשנת 1999 על בסיס נתוני מפקד האוכלוסין שנערך בשנת 1995. הפרסום שלפנינו מביא מערכת מעודכנת של תחזיות עבור אוכלוסיית ישראל, עד שנת 2025. תחזיות אלו חושבו על בסיס אומדני האוכלוסייה לסוף שנת 2000, תוך התחשבות במגמות הדמוגרפיות שנרשמו בשנים האחרונות.

תחזיות אלו אינן מתיימרות לנבא את העתיד, הן מיועדות לספק מסגרת לתכנון שירותים חברתיים וכלכליים בשני העשורים הקרובים. התחזיות מוצגות לפי שלוש חלופות: גבוהה, בינונית ונמוכה, בהתאם לגידול האוכלוסייה הצפוי בכל אחת מהן.

2. ממצאים¹

2.1 ממצאים עיקריים

בין הממצאים העיקריים של התחזית יש לציין את המשך הגידול המהיר של אוכלוסיית ישראל, שלושה בעלייה בשיעור האוכלוסייה המבוגרת בתוכה. כוח האדם אשר יעמוד לרשות המשק הישראלי ילך ויתבגר בהדרגתיות במשך 25 שנה, "נטל" האוכלוסייה המבוגרת (בני 65 ומעלה) יגדל ו"נטל" הילדים (בני 0-14) יקטן.

עד סוף שנת 2025 תמנה אוכלוסיית ישראל בין 8.8 ל-9.8 מיליון תושבים, בהתאם לחלופות השונות. זהו גידול של בין 38% ל-54% בין 2000 לסוף 2025.

אוכלוסיית ישראל נמצאת בתהליך הזדקנות, כמו רוב המדינות המערביות. תהליך זה יימשך גם בעתיד ויתבטא בכך שאחוז הילדים בני 0-14 ילך ויפחת (ל-23%-28% בשנת 2025, לעומת 28.5% בשנת 2000). בד בבד, אחוז האוכלוסייה המבוגרת בני 65+ ילך ויגדל (מ-10% בשנת 2000 ל-12%-13% בשנת 2025).

הגיל החציוני של סך כל האוכלוסייה יעלה ב-3 שנים, כך שבסוף שנת 2025 חצי מאוכלוסיית ישראל תהיה מתחת לגיל 31, וחצי מעל גיל זה (על פי החלופה הבינונית).

כמו כן, צפויים שינויים גם בהרכב אוכלוסיית ישראל לפי קבוצת אוכלוסייה.

חלקם היחסי של ה"יהודים ואחרים"² מכלל האוכלוסייה ימשיך לרדת, כך שבסוף שנת 2025 הם יהוו כ-75%-76% מכלל אוכלוסיית ישראל (בין 6.7 ל-7.3 מיליון, בהתאם לחלופות השונות), לעומת 81% בסוף שנת 2000.

בסוף שנת 2025 תמנה האוכלוסייה היהודית 6.3-6.8 מיליון נפש וחלקה היחסי ימשיך לרדת עד ל-69%-71% מכלל אוכלוסיית ישראל, לעומת 78% בסוף שנת 2000.

במקביל, תמשיך האוכלוסייה הערבית לגדול בקצב מהיר יותר מאוכלוסיית היהודים ואחרים וחלקה היחסי יעלה. אוכלוסייה זו תגיע ל-2.1-2.5 מיליון נפש (בהתאם לחלופות) עד שנת 2025, תוספת של יותר ממיליון איש תוך 25 שנה. אחוז האוכלוסייה הערבית מכלל האוכלוסייה יעלה מ-19% בשנת 2000 ל-24%-26% בסוף תקופת התחזית.

¹ הערה: ניתוח הממצאים מתייחס לתוצאות החלופה הבינונית, אלא אם כן צוין אחרת.

² אוכלוסיית "יהודים ואחרים" כוללת יהודים, נוצרים לא-ערבים ואוכלוסייה ללא סיווג דת.

2.2 שינויים בגודל האוכלוסייה

סך כל האוכלוסייה

- עד סוף שנת 2025 צפויה אוכלוסיית ישראל למנות 9.3 מיליון נפש. זהו גידול של כמעט פי 1.5 מאז שנת 2000 - תוספת של 116 אלף איש בממוצע לשנה.
- שיעור הגידול השנתי הממוצע צפוי לרדת מ-1.6% בשנים 2001-2015 ל-1.3% בשנים 2016-2025. שיעור זה נמוך באופן משמעותי משיעור הגידול של אוכלוסיית ישראל בשנות ה-90 שעמד על 2.8% בממוצע. ההאטה בשיעור הגידול נובעת בעיקר מהירידה המשמעותית הצפויה במספר העולים.
- מאזן ההגירה יתרום כ-9% מסך כל הגידול של אוכלוסיית ישראל בתקופה 2001-2015, ורק 3% מהגידול בשנים 2016-2025. לשם השוואה, בשנות ה-90, תקופת גל העלייה הגדול (בעיקר מבריה"מ לשעבר), מאזן ההגירה תרם קרוב לחצי מסך כל הגידול של אוכלוסיית ישראל (כ-48%).

יהודים ואחרים

- בסוף שנת 2025 צפויה אוכלוסיית היהודים והאחרים למנות 6.9 מיליון נפש. בשנה זאת יהודים ואחרים יהוו 75% מכלל אוכלוסיית ישראל (לעומת 81% בשנת 2000). זהו גידול של 34% במשך עשרים וחמש שנה. בממוצע תגדל אוכלוסייה זו ב-70 אלף איש לשנה.
- שיעור הגידול השנתי הממוצע צפוי להיות 1.3% בתקופה 2001-2015 ו-1.0% בשנים 2016-2025.
- אוכלוסיית היהודים בשנת 2025 צפויה למנות 6.5 מיליון איש ותהווה 94% מאוכלוסיית היהודים והאחרים ו-70% מכלל אוכלוסיית ישראל. לשם השוואה, בסוף שנת 2000 היוו היהודים 96% מאוכלוסיית היהודים והאחרים ו-78% מכלל אוכלוסיית ישראל.
- אוכלוסיית האחרים³ בשנת 2025 צפויה למנות 435 אלף נפש ותהווה 6% מאוכלוסיית היהודים והאחרים ו-5% מכלל אוכלוסיית ישראל. בשנת 2000 היווה אוכלוסייה זאת 4% מאוכלוסיית היהודים והאחרים ו-3.5% מכלל אוכלוסיית ישראל.
- שיעור הגידול של היהודים צפוי להיות הנמוך ביותר מבין כל הדתות, ויעמוד על 1.1% בממוצע לשנה בתקופה 2001-2025.

³ כוללת נוצרים אחרים (לא-ערבים) וללא סיווג דת, ראה "קבוצת אוכלוסייה ודת" בסעיף 4.1 - "הגדרות והסברים".

אוכלוסייה ערבית

- בסוף שנת 2025 צפויה האוכלוסייה הערבית למנות 2.3 מיליון נפש. אוכלוסייה זו צפויה לגדול פי 2 מאז שנת 2000, תוספת של 45 אלף איש בממוצע לשנה.
- שיעור הגידול השנתי הממוצע בתקופה זאת צפוי, על פי התחזית, לרדת מ-2.9% בשנים 2001-2015 ל-2.5% בשנים 2016-2025.
- אוכלוסיית המוסלמים צפויה בשנת 2025 למנות 2 מיליון נפש, והיא תהווה 86% מכלל האוכלוסייה הערבית ו-22% מסך כל אוכלוסיית ישראל. לשם השוואה, בשנת 2000 היוו המוסלמים 82% מכלל האוכלוסייה הערבית ו-15% מסך כל אוכלוסיית ישראל.
- שיעור הגידול של אוכלוסיית המוסלמים צפוי להיות הגבוה ביותר מבין כל הדתות ויעמוד על 2.9% בממוצע בתקופה 2001-2025.

2.3 שינויים בהרכב הגילאים (הזדקנות האוכלוסייה)

סך כל האוכלוסייה

- עד לשנת 2010 צפויה יציבות הן בחלקם של הילדים בני 0-14 (כ-28% מכלל אוכלוסיית ישראל) והן בחלקם של המבוגרים בני 65 ומעלה שימשיכו להוות קצת פחות מ-10% מכלל אוכלוסיית ישראל, כפי שהיו בשנת 2000.
- בניגוד לטווח הקצר, תהליך ההזדקנות של אוכלוסיית ישראל ילך ויואץ בין השנים 2011-2025. אוכלוסיית בני 65 ומעלה תגיע ל-13% מכלל האוכלוסייה (לעומת 10% בשנים 2000 ו-2010). גם אחוז האוכלוסייה היותר מבוגרת, בני 75 מעלה, מכלל האוכלוסייה יעלה ל-5.5% בשנת 2025 (לעומת כ-4% בשנת 2000 ו-4.5% בשנת 2010).
- במקביל, ירד במעט חלקם היחסי של ילדים בני 0-14 מכלל האוכלוסייה, מ-28.5% בסוף שנת 2010 ל-26% בסוף 2025. ילדים בני 0-4 היוו 36% מתוך בני 0-14 (כ-10% מכלל האוכלוסייה) בסוף שנת 2000. אחוז זה צפוי לרדת ל-34% (כ-9% מכלל האוכלוסייה) בסוף שנת 2025.
- משנת 2001 ועד 2025 צפוי גידול בולט בחלקה של קבוצת בני 70-79. קבוצה זו תגדל ב-90% תוך 25 שנה. הסיבה לגידול חריג זה היא העובדה שבשנת 2025 יגיעו לגילים אלו ילידי "הבייבי-בום"⁴, שנולדו לאחר מלחמת העולם השנייה, והגיעו לארץ עם העלייה הגדולה שליוותה את קום המדינה.
- לעומת זאת, הגידול של קבוצת הגיל 80 ומעלה (אף שיהיה גדול מהגידול בכלל האוכלוסייה), יהיה נמוך מהגידול בקבוצת הגיל 70-79 (גידול של 78% עד שנת 2025), בשל שנתוני הלידה ה"רזים" בתקופת המשבר הכלכלי שקדם למלחמת העולם השנייה ובשנות המלחמה.
- יחס התלות⁵ (יחס בין "נתמכים" ל"תומכים") צפוי לרדת במעט מ-886 "נתמכים" ל-1,000 "תומכים" בסוף שנת 2000 ל-867 "נתמכים" ל-1,000 "תומכים" בשנת 2025.

⁴ לגבי המונח Baby Boom, ראה פרק "הגדרות והסברים".

- הגיל החציוני של **אוכלוסיית ישראל** יעלה בתקופה של 25 שנה ויגיע ל-31 שנה בסוף 2025 (לעומת 28 בשנת 2000).

יהודים ואחרים

- אוכלוסיית **היהודים ואחרים** שהייתה מבוגרת יחסית עוד בשנת 2000, תמשיך בתהליך ההזדקנות גם בעתיד. חלקם של בני 65+ בקרב אוכלוסייה זאת יישאר כ-11% עד שנת 2010, כפי שהיה בשנת 2000, אולם בטווח הארוך יגדל חלקה של אוכלוסייה מבוגרת זאת (בני 65+) ויגיע ל-15% בשנת 2025. במקביל יקטן חלקם של בני 0-14 מ-26% בשנת 2000 ל-23% בסוף 2025.
- יחס התלות באוכלוסייה זאת יישאר כמעט ללא שינוי: 827 "נתמכים" ל-1,000 "תומכים" בסוף שנת 2025, לעומת 832 "נתמכים" ל-1,000 "תומכים" בסוף 2000.
- הגיל החציוני של אוכלוסיית **היהודים ואחרים** צפוי בתקופה זאת לעלות מ-30 בשנת 2000 לכ-35 בשנת 2025.
- חלקם של בני 65+ בקרב אוכלוסיית **היהודים** יעלה בהדרגה מ-12% בשנת 2000, עד ל-15% בשנת 2025. במקביל יקטן חלקם של בני 0-14 מ-26% עד ל-23%.
- גם אוכלוסיית **האחרים** שהייתה צעירה מאוד בשנת 2000 (5% בני 65+ בלבד), צפויה להתחיל בתהליך הזדקנות, כך שעד סוף שנת 2025 יעלה אחוז זה, על פי התחזית, ל-14%. במקביל ירד חלקם של הילדים בני 0-14 מ-23% ל-18%.

אוכלוסייה ערבית

- **האוכלוסייה הערבית** שהתאפיינה עד שנת 2000 באחוז נמוך מאוד של מבוגרים (3% בני 65+ בסוף שנת 2000) ובאחוז גבוה מאוד של ילדים (41% בני 0-14 בסוף שנת 2000) צפויה לעבור תהליך איטי של הזדקנות. בסוף שנת 2025 צפוי אחוז בני ה-65+ באוכלוסייה זאת לעלות ל-5%, ואילו במקביל יקטן חלקם של בני 0-14 ל-35%.
- יחס התלות בקרב **האוכלוסייה הערבית** צפוי לרדת מ-1,165 "נתמכים" ל-1,000 "תומכים" בסוף שנת 2000 ל-998 "נתמכים" ל-1,000 "תומכים" בשנת 2025.
- הגיל החציוני של **האוכלוסייה הערבית** צפוי להישאר עד סוף שנת 2010 כמעט ללא שינוי (כ-20 שנה), אולם עד סוף תקופת התחזית (שנת 2025) יעלה גיל זה ויעמוד על 23.

⁵ יחס תלות – יחס בין בני 0-19 ובני 65 ומעלה (האוכלוסיות הנחשבות כ"נתמכות") לבין אוכלוסיות בגיל כוח העבודה, בני 20-64 (הנחשבות כ"תומכות").

SUMMARY TABLE A.- POPULATION IN BASE YEAR 2000(1),
AND PROJECTION FOR 2010 AND 2025,
BY VARIANT, POPULATION GROUP,
RELIGION AND AGE

לוח סיכום א. - אוכלוסייה בשנת הבסיס 2000(1),
ותחזית לשנים 2010 ו-2025,
לפי חלופה, קבוצת אוכלוסייה,
דת וגיל

Thousands								אלפים
Age	2025			2010			2000	גיל
	נמוכה Low	בינונית Medium	גבוהה High	נמוכה Low	בינונית Medium	גבוהה High	שנת בסיס Base year	
Total population(2)								כל האוכלוסייה(2)
Grand total	8,803.2	9,261.7	9,787.7	7,465.0	7,542.3	7,616.8	6,365.8	סך כולל
0-19	2,759.7	3,124.4	3,507.9	2,681.4	2,724.2	2,764.9	2,367.1	19-0
20-64	4,884.0	4,961.2	5,079.5	4,063.3	4,092.3	4,121.1	3,375.9	64-20
65+	1,159.5	1,176.0	1,200.3	720.2	725.8	730.7	622.8	+65
Jews and others								יהודים ואחרים
Grand total	6,681.1	6,941.6	7,287.7	5,891.5	5,953.6	6,015.7	5,180.6	סך כולל
0-19	1,917.9	2,084.7	2,288.2	1,904.8	1,932.4	1,960.7	1,765.6	19-0
20-64	3,722.8	3,800.1	3,918.3	3,325.0	3,354.0	3,382.8	2,828.6	64-20
65+	1,040.3	1,056.9	1,081.1	661.7	667.3	672.2	586.4	+65
Thereof: Jews								מזה: יהודים
Total	6,285.7	6,506.9	6,754.2	5,567.5	5,615.4	5,654.8	4,955.4	סך הכל
0-19	1,822.7	1,978.2	2,143.6	1,814.3	1,837.5	1,858.0	1,695.3	19-0
20-64	3,479.0	3,531.3	3,595.6	3,115.6	3,135.5	3,150.7	2,684.7	64-20
65+	984.0	997.4	1,014.9	637.6	642.4	646.2	575.4	+65
Arab population(2)								אוכלוסייה ערבית(2)
Grand total	2,122.1	2,320.0	2,500.0	1,573.5	1,588.6	1,601.0	1,185.2	סך כולל
0-19	841.8	1,039.7	1,219.7	776.6	791.8	804.2	601.5	19-0
20-64	1,161.1	1,161.1	1,161.1	738.3	738.3	738.3	547.4	64-20
65+	119.2	119.2	119.2	58.5	58.5	58.5	36.4	+65
Moslems								מוסלמים
Total	1,813.7	2,003.3	2,175.0	1,318.2	1,332.7	1,344.3	970.0	סך הכל
0-19	743.9	933.5	1,105.2	679.0	693.5	705.1	511.5	19-0
20-64	979.4	979.4	979.4	597.0	597.0	597.0	433.7	64-20
65+	90.4	90.4	90.4	42.2	42.2	42.2	24.8	+65
Christians - total								נוצרים - סך הכל
Grand total	193.9	198.4	212.3	162.3	162.7	165.1	135.1	סך כולל
0-19	56.2	59.4	65.1	53.7	54.0	54.7	48.0	19-0
20-64	112.3	113.5	120.3	93.6	93.7	95.1	77.0	64-20
65+	25.3	25.5	26.9	15.0	15.0	15.2	10.2	+65
Thereof: Arab Christians								מזה: נוצרים ערבים
Total	149.7	152.3	154.9	128.0	128.3	128.5	111.4	סך הכל
0-19	45.1	47.7	50.3	45.0	45.2	45.4	42.1	19-0
20-64	87.4	87.4	87.4	72.4	72.4	72.4	61.8	64-20
65+	17.2	17.2	17.2	10.7	10.7	10.7	7.5	+65
Druze								דרוזים
Total	158.7	164.4	170.1	127.2	127.7	128.2	103.8	סך הכל
0-19	52.8	58.5	64.2	52.7	53.2	53.7	47.9	19-0
20-64	94.3	94.3	94.3	68.9	68.9	68.9	51.9	64-20
65+	11.6	11.6	11.6	5.7	5.7	5.7	4.1	+65
Religion unclassified								ללא סיווג דת
Total	351.2	388.7	476.1	289.7	303.8	324.4	201.5	סך הכל
0-19	84.1	94.9	129.8	81.8	86.1	93.5	64.4	19-0
20-64	218.9	242.6	289.7	188.2	197.1	209.5	128.7	64-20
65+	48.2	51.2	56.6	19.8	20.5	21.5	8.4	+65

SUMMARY TABLE A.- POPULATION IN BASE YEAR 2000(1),
AND PROJECTION FOR 2010 AND 2025,
BY VARIANT, POPULATION GROUP,
RELIGION AND AGE (Cont'd)

לוח סיכום א. - אוכלוסייה בשנת הבסיס 2000(1),
ותחזית לשנים 2010 ו-2025,
לפי חלופה, קבוצת אוכלוסייה,
דת וגיל (המשך)

Percentages								אחוזים
Age	2025			2010			2000	גיל
	נמוכה Low	בינונית Medium	גבוהה High	נמוכה Low	בינונית Medium	גבוהה High	שנת בסיס Base year	
Grand total	Total population(2)						כל האוכלוסייה(2)	
0-19	31.4	33.7	35.8	35.9	36.1	36.3	37.2	19-0
20-64	55.5	53.6	51.9	54.4	54.3	54.1	53.0	64-20
65+	13.2	12.7	12.3	9.6	9.6	9.6	9.8	+65
Grand total	Jews and others						יהודים ואחרים	
0-19	28.7	30.0	31.4	32.3	32.5	32.6	34.1	19-0
20-64	55.7	54.7	53.8	56.4	56.3	56.2	54.6	64-20
65+	15.6	15.2	14.8	11.2	11.2	11.2	11.3	+65
Total	Thereof: Jews						מזה: יהודים	
0-19	29.0	30.4	31.7	32.6	32.7	32.9	34.2	19-0
20-64	55.3	54.3	53.2	56.0	55.8	55.7	54.2	64-20
65+	15.7	15.3	15.0	11.5	11.4	11.4	11.6	+65
Grand total	Arab population(2)						אוכלוסייה ערבית(2)	
0-19	39.7	44.8	48.8	49.4	49.8	50.2	50.7	19-0
20-64	54.7	50.1	46.5	46.9	46.5	46.1	46.2	64-20
65+	5.6	5.1	4.8	3.7	3.7	3.7	3.1	+65
Total	Moslems						מוסלמים	
0-19	41.0	46.6	50.8	51.5	52.0	52.5	52.7	19-0
20-64	54.0	48.9	45.0	45.3	44.8	44.4	44.7	64-20
65+	5.0	4.5	4.2	3.2	3.2	3.1	2.6	+65
Grand total	Christians - total						נוצרים - סך הכל	
0-19	29.0	29.9	30.7	33.1	33.2	33.2	35.5	19-0
20-64	57.9	57.2	56.7	57.7	57.6	57.6	57.0	64-20
65+	13.1	12.9	12.6	9.3	9.2	9.2	7.5	+65
Total	Thereof: Arab Christians						מזה: נוצרים ערבים	
0-19	30.2	31.3	32.5	35.1	35.2	35.3	37.8	19-0
20-64	58.4	57.4	56.4	56.5	56.4	56.3	55.5	64-20
65+	11.5	11.3	11.1	8.3	8.3	8.3	6.7	+65
Total	Druze						דרוזים	
0-19	33.2	35.6	37.7	41.4	41.6	41.9	46.1	19-0
20-64	59.5	57.4	55.5	54.2	53.9	53.7	50.0	64-20
65+	7.3	7.0	6.8	4.4	4.4	4.4	3.9	+65
Total	Religion unclassified						ללא סיווג דת	
0-19	23.9	24.4	27.3	28.2	28.4	28.8	32.0	19-0
20-64	62.3	62.4	60.9	65.0	64.9	64.6	63.9	64-20
65+	13.7	13.2	11.9	6.8	6.7	6.6	4.2	+65

(1) The population estimates for base year, end of 2000 do not include foreign workers, which amounted to 214,000 at the end of 2000 (including workers residing in Israel for less than a year).
(2) Total population and Arab population in the base year, do not include Lebanese (3,500 at the end of 2000).

(1) אומדני האוכלוסייה בשנת הבסיס, סוף 2000, אינם כוללים את העובדים הזרים, שמספרם הגיע לכ-214,000 נפש בסוף שנת 2000 (כולל עובדים השוהים בארץ פחות משנה).
(2) סך כל האוכלוסייה והאוכלוסייה הערבית בשנת הבסיס לא כוללים אוכלוסיית לבנונים שמנתה כ-3.5 אלף איש בסוף 2000.

3. השוואת תחזיות אוכלוסיית ישראל של הלמ"ס מול תחזיות האו"ם לאזורים שונים בעולם⁶

3.1 גידול אוכלוסייה

לוח 1.- השוואת אחוז גידול שנתי ממוצע בחלופה בינונית

או"ם				למ"ס	אחוזים
מדינות נבחרות במזרח התיכון ⁷ (ממוצע משוקלל)	אזורים "פחות מפותחים" ⁸	אזורים "יותר מפותחים" ⁹	כלל העולם	ישראל	שנים
2.1	1.5	0.25	1.2	1.8	2005-2001
2.0	1.3	0.20	1.1	1.6	2010-2006
1.8	1.2	0.16	1.1	1.5	2015-2011
1.5	1.1	0.11	0.9	1.4	2020-2016
1.3	1.0	0.06	0.8	1.3	2025-2021

- שיעור הגידול הצפוי בישראל על פי תחזית הלמ"ס גבוה בצורה משמעותית משיעור הגידול הצפוי באזורים המוגדרים ע"י האו"ם כ"יותר מפותחים". על פי החלופה הבינונית של האו"ם שיעור הגידול הממוצע באזורים אלה יהיה חיובי, אך זניח למדי: 0.25% בתקופה 2005-2001 ו-0.06% בלבד בתקופה 2025-2021. על פי תחזית הלמ"ס, הגידול בישראל צפוי להיות 1.8% בשנים 2005-2001 ו-1.3% בשנים 2025-2021 בחלופה הבינונית.
- שיעור הגידול הצפוי על פי תחזית הלמ"ס לישראל דומה, אם כי גבוה במקצת, מהגידול הצפוי על פי תחזיות האו"ם באזורים המוגדרים כ"פחות מפותחים" לאורך כל תקופת התחזית.
- גידול האוכלוסייה בישראל צפוי להיות נמוך מתחזית האו"ם עבור "מדינות נבחרות במזרח התיכון". רק בתקופה האחרונה של התחזית, 2025-2021, ישתוו שיעורי הגידול של שתי אוכלוסיות אלו ויעמדו על גידול ממוצע של 1.3% לשנה.

⁶ הנתונים של האו"ם נלקחו מ- World Population Prospects: The 2002 Revision, Population Division, - Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, New York, 2003.

⁷ "מדינות נבחרות במזרח התיכון" כוללות את ירדן, מצרים, סוריה ולבנון.

⁸ האזורים "הפחות מפותחים" כוללים את אפריקה, אסיה (חוץ מיפן), אמריקה הלטינית, הקריביים, מלנזיה, מיקרונזיה ופולינזיה.

⁹ האזורים "היותר מפותחים" כוללים את אירופה, צפון אמריקה, אוסטרליה, ניו זילנד ויפן.

3.2 אחוז הילדים (בני 0-14) ואחוז המבוגרים (בני 65 ומעלה) מכלל האוכלוסייה

לוח 2.- השוואת אחוז האוכלוסייה המבוגרת (גילאי +65) בחלופה בינונית

או"ם				למ"ס	
מדינות נבחרות במזרח התיכון (ממוצע משוקלל)	אזורים "פחות מפותחים"	אזורים "יותר מפותחים"	כלל העולם	ישראל	סוף שנה
4	5	14	7	10	2000
4	6	15	7	10	2005
5	6	16	8	10	2010
5	6	17	8	11	2015
6	8	19	9	12	2020
7	9	21	11	13	2025

לוח 3.- השוואת אחוז הילדים (גילאי 0-14) בחלופה בינונית

או"ם				למ"ס	
מדינות נבחרות במזרח התיכון (ממוצע משוקלל)	אזורים "פחות מפותחים"	אזורים "יותר מפותחים"	כלל העולם	ישראל	סוף שנה
37	33	18	30	29	2000
34	31	17	28	28	2005
33	29	16	27	28	2010
32	28	16	26	27	2015
30	27	16	25	27	2020
27	26	16	24	26	2025

- אחוז הילדים בני 0-14 בישראל דומה מאוד לאחוז זה באזורים ה"פחות מפותחים" (אם כי נמוך במקצת). למרות זאת, אחוז המבוגרים בישראל גבוה באופן משמעותי לעומת אותם אזורים. הסיבה לתופעה זאת היא שבישראל רמת הפרייון גבוהה יחסית ודומה ל"אזורים פחות מפותחים", ואילו תוחלת החיים (הגבוהה) דומה דווקא ל"אזורים מפותחים".
- השוואה של אחוז הילדים ואחוז המבוגרים בישראל מול כלל העולם מעלה שאחוזים אלו דומים מאוד לאורך כל תקופת התחזית, אם כי אחוז בני 65 ומעלה בישראל גבוה במקצת מאחוז זה בכלל העולם.
- אוכלוסיית ישראל מתאפיינת באחוז גבוה של ילדים ביחס לאזורים ה"יותר מפותחים". לעומת זאת, אחוז האוכלוסייה המבוגרת בישראל נמוך ביחס לאותם אזורים. יש לציין, כי אם יתמשו התחזיות המוצגות כאן, הפער בין ישראל לאזורים היותר מפותחים באחוז האוכלוסייה המבוגרת צפוי לגדול באופן משמעותי.

3.3 גיל חציוני

לוח 4 - השוואת הגיל החציוני בחלופה הבינונית

או"ם				למ"ס	
מדינות נבחרות במזרח התיכון (ממוצע משוקלל)	אזורים "פחות מפותחים"	אזורים "יותר מפותחים"	כלל העולם	ישראל	סוף שנה
21.0	24.1	37.3	26.4	27.7	2000
22.4	25.1	38.7	27.4	28.5	2005
23.7	26.3	40.0	28.4	29.2	2010
25.2	27.5	41.2	29.5	29.9	2015
26.7	28.8	42.3	30.7	30.5	2020
28.2	30.0	43.3	31.9	31.0	2025

- הגיל החציוני בישראל צפוי להישאר, על פי תחזית הלמ"ס, גבוה במעט מהגיל החציוני באזורים "פחות מפותחים", כפי שצופה תחזית האו"ם.
- הגיל החציוני בישראל לא שונה בהרבה מהגיל החציוני העולמי, עם זאת יש לציין כי החל משנת 2020 צפוי הגיל החציוני העולמי להיות גבוה מהגיל החציוני בישראל.
- יחד עם זאת, גיל זה יישאר נמוך באופן משמעותי מהגיל החציוני באזורים המוגדרים ע"י האו"ם כאזורים "יותר מפותחים", בהם יעלה הגיל החציוני מ-37.3 עד ל-43.3 בין השנים 2001-2025.
- הגיל החציוני הצפוי בישראל, על פי תחזית הלמ"ס, גבוה בצורה משמעותית מהגיל החציוני הצפוי ב"מדינות נבחרות במזרח"ת", אם כי הפער הזה צפוי להצטמצם לקראת סוף התחזית, בין השנים 2021-2025.

4. הגדרות והנחות התחזית

4.1 הגדרות והסברים

קבוצת אוכלוסייה ודת

החל בשנת 1995, עקב עלייתם לישראל של עולים רבים שאינם רשומים כיהודים במשרד הפנים, שונו ההגדרות של דת וקבוצת אוכלוסייה. קבוצת הנוצרים חולקה לשתיים - נוצרים-ערבים ונוצרים אחרים, על פי מספר קריטריונים: אופי יישוב המגורים, הלאום וארץ הלידה.

כ"נוצרי ערבי" מוגדר כל נוצרי שגר ביישוב ערבי או כל מי שגר ביישוב אחר, אך רשום במשרד הפנים כשייך ללאום הערבי. במקרים בהם פרטים אלה חסרים, נכללו בקבוצת הנוצרים הערבים מי שנולד בארץ ערבית או יליד ישראל שאביו נולד בארץ כזו. כל יתר הנוצרים מוגדרים כ"נוצרים אחרים" (לא-ערבים). אוכלוסייה נוספת המוצגת מאז 1995 בחלוקה לפי דת בנפרד היא של מי שאינם מסווגים לפי דת במשרד הפנים, שהם בדרך כלל בני משפחה של עולים יהודים, בדומה לרוב הנוצרים האחרים.

כתוצאה מכך מחולקת למעשה אוכלוסיית ישראל לשש דתות על פי הפירוט הבא: יהודים, מוסלמים, נוצרים-ערבים, נוצרים אחרים, דרוזים ואוכלוסייה ללא סיווג דת.

בנוסף לחלוקה לפי דתות קיים פירוט גם לשתי קבוצות אוכלוסייה: יהודים ואחרים הכוללת יהודים, נוצרים אחרים (שאינם ערבים) ואלה ללא סיווג דת, ואוכלוסייה ערבית הכוללת מוסלמים, נוצרים-ערבים ודרוזים.

גידול האוכלוסייה

השינוי בגודל האוכלוסייה הנובע מילודה, מתמותה ומהגירה בתקופה נתונה. שינוי זה יכול להיות חיובי (האוכלוסייה גדלה) או שלילי (האוכלוסייה קטנה).

ריבוי טבעי

ההפרש בין לידות ובין פטירות בתקופה נתונה. הריבוי הטבעי הוא אחד המרכיבים המשפיעים על גידול האוכלוסייה.

מאזן הגירה

ההפרש בין מספר הנכנסים למקום מוגדר (מדינת ישראל בפרסום זה), ובין מספר היוצאים ממנו בתקופה נתונה. מאזן ההגירה הוא אחד הרכיבים המשפיעים על גידול האוכלוסייה.

גיל

מספר השנים המלאות שמלאו לאדם בזמן מסוים.

יחס תלות

יחס בין בני 0-19 ובני 65 ומעלה (האוכלוסיות הנחשבות כ"נתמכות") לבין אוכלוסיות בגיל כוח העבודה, בני 20-64 (הנחשבות כ"תומכות").

שיעור פריין כולל

מספר הילדים הממוצע הצפוי לאישה בימי חייה. השיעור מבוסס על ההנחה שכל הנשים בדור מסוים בגיל 15-49 תלדנה לפי שיעורי הלידה הסגוליים של הנשים באוכלוסייה בשנת התייחסות מסוימת (קוהורטה סינתטית).

רמת התחלופה

בהינתן שיעורי תמותה ופריין קבועים, רמה זו היא רמת הפריין הנדרשת כדי שאוכלוסייה תתחלף מבלי שתגדל או תקטן (שיעור גידול 0). באוכלוסיות עם רמת תמותה נמוכה, רמת התחלופה של שיעור הפריין הכולל היא כ-2.1.

Baby Boom

עלייה דרסטית ברמת הפריין בסוף שנות ה-40 ותחילת שנות ה-50 עם תום מלחמת העולם השנייה. התופעה ניכרת במיוחד בעולם המערבי.

4.2 אוכלוסיות בסיס וטווח התחזית

תחזיות האוכלוסייה חושבו בנפרד עבור שבע אוכלוסיות בסיס:

(א) יהודים

(ב) מוסלמים תושבי מחוז הדרום (רובם ככולם "בדוים")

(ג) שאר המוסלמים (לא כולל מוסלמים תושבי מחוז הדרום)

(ד) נוצרים-ערבים

(ה) נוצרים אחרים

(ו) דרוזים

(ז) ללא סיווג דת

התחזיות עבור אוכלוסיות הבסיס מוצגות בלוחות נפרדים, למעט תחזיות עבור שתי קבוצות המוסלמים שמוצגות בלוחות כקבוצה אחת – סה"כ מוסלמים.

בנוסף, הוצגו תוצאות התחזית עבור קבוצות אוכלוסייה רחבות יותר, על פי הפירוט הבא:

- א. אוכלוסיית ישראל, המורכבת מכל שבע אוכלוסיות הבסיס.
 - ב. יהודים ואחרים - קבוצה המורכבת מיהודים, מנוצרים אחרים ומאלה ללא סיווג דת.
 - ג. אוכלוסייה ערבית, הכוללת את האוכלוסיות הבאות: מוסלמים, נוצרים-ערבים ודרוזים.
 - ד. סך כל האוכלוסייה הנוצרית, המורכבת מנוצרים-ערבים ומנוצרים לא-ערבים.
- עבור כל אחת מאוכלוסיות הבסיס נבנו הנחות של פריין, תוחלת חיים והגירה.

על סמך ההנחות הנ"ל חושבה תחזית לטווח של 25 שנים: מסוף שנת 2000 (שנת הבסיס) לסוף שנת 2025, במרווחים של חמש שנים. חושבו שלוש חלופות: גבוהה, בינונית ונמוכה, אשר מכונות כך בהתאם לגודל האוכלוסייה שמתקבל בכל חלופה.

4.3 הנחות התחזית

שילוב ההנחות (לוח 8)

בפרסום זה מובאות שלוש תחזיות אוכלוסייה, המבוססות על שלושה שילובים של הנחות למרכיבי הגידול: חלופה גבוהה, חלופה בינונית וחלופה נמוכה.

- **בחלופה הגבוהה** שימשו כהנחות: עלייה בפרייון מ-2.9 ל-3.1 לידות לאישה בממוצע לאורך כל שנות התחזית, עלייה גבוהה (699 אלף עולים עד לשנת 2025) וירידה נמוכה (315 אלף יורדים עד לשנת 2025).
- **בחלופה הבינונית** שימשו כהנחות: ירידה מתונה בפרייון (מ-2.9 עד 2.7 לידות לאישה בממוצע), עלייה ברמה בינונית (543 אלף עולים עד לשנת 2025) וירידה ברמה גבוהה יותר מאשר בחלופה הגבוהה (339 אלף "יורדים" עד לשנת 2025).
- **בחלופה הנמוכה** שימשו כהנחות: ירידה חדה יחסית בפרייון (מ-2.9 עד 2.2 לידות לאישה בממוצע), עלייה ברמה נמוכה (459.5 אלף עולים עד לסוף התחזית) וירידה גבוהה (372 אלף "יורדים" עד סוף התחזית).

בכל החלופות שימשו הנחות זהות לגבי תוחלת החיים, כפי שמפורט בהמשך בפרק "הנחות תמותה".

הנחות לגבי רמת הפרייון (לוח 9)

רמת הפרייון בישראל גבוהה מזו של ארצות מפותחות. כמו כן, בישראל קיימים הבדלים משמעותיים ברמות הפרייון בין קבוצות אוכלוסייה שונות ולפי דת.

בתחזית זאת שימשו הנחות נפרדות לגבי רמת הפרייון עבור כל דת, כפי שהיה מקובל בתחזיות קודמות שנערכו על ידי הלמ"ס. בנוסף לכך, שימשו הנחות נפרדות לגבי רמת הפרייון עבור אוכלוסיית המוסלמים תושבי מחוז הדרום (שרובם ככולם "בדוים") הבולטים בשיעור פרייון גבוה במיוחד והנחות נפרדות עבור "שאר המוסלמים".

יהודים

אחרי שלושה עשורים של ירידה בקצב משתנה, התייצב שיעור הפרייון של האוכלוסייה היהודית בשנות ה-80 ברמה של 2.8 לידות לאישה בממוצע. בשנות ה-90 הייתה ירידה בשיעור הפרייון הכולל ל-2.6 לידות בממוצע לאישה, עקב השפעתן של העולות החדשות מבריה"מ (לשעבר) שלהן שיעור פרייון נמוך. יש לציין כי שיעור פרייון זה הוא תוצאה של ממוצע בין רמת הפרייון הגבוהה באוכלוסייה החרדית לבין האוכלוסייה החילונית המאופיינת בירידה ברמת הפרייון.

ההנחות לגבי רמת הפרייון עבור האוכלוסייה היהודית יוצאות מנקודת הנחה ששיעור פרייון זה (2.6) מהווה גבול עליון, ואילו על פי החלופות הבינונית והנמוכה ימשיך הפרייון לרדת.

- **הנחה גבוהה:** רמת הפרייון תישאר קבועה לאורך כל תקופת התחזית - 2.6 לידות לאישה בממוצע, כפי שהיה בשנות ה-90.

- **הנחה בינונית:** מבוססת על המשך המגמה ההיסטורית של ירידה ברמת הפריזון, עד לרמה של 2.35 לידות לאישה בממוצע.
- **הנחה נמוכה:** על פי הנחה זאת רמת הפריזון של האוכלוסייה היהודית תרד תוך עשרים וחמש שנה עד לרמת התחלופה (2.1 לידות לאישה בממוצע).

מוסלמים - לא כולל מוסלמים ממחוז הדרום

- שיעור הפריזון של המוסלמים (לא כולל מוסלמים ממחוז הדרום) בשנים 1996-2000 עמד על 4.2 לידות לאישה בממוצע. הנחות התחזית מתייחסות לנתוני הפריזון מהשנים האחרונות (1996-2000) כאל גבול עליון שממנו ניתן רק לרדת.
- **הנחה גבוהה:** רמת הפריזון תישאר קבועה לאורך כל שנות התחזית, כמו בשנים 1996-2000 - 4.2 לידות לאישה בממוצע.
 - **הנחה בינונית:** מניחה שלאחר תקופה של יציבות, תחזור ותרד רמת הפריזון של המוסלמיות בהדרגה עד לרמה של 3.2 לידות לאישה בממוצע בשנים 2001-2025.
 - **הנחה נמוכה:** מניחה שרמת הפריזון של המוסלמיות תרד בדומה לתהליך העובר על המדינות הגובלות עם ישראל (במדינות אלה הייתה ירידה משמעותית של רמת הפריזון, בעוד שבישראל רמת הפריזון נותרה יציבה מאמצע שנות ה-80). על פי חלופה זאת, רמת הפריזון של המוסלמיות, לא כולל מחוז הדרום, תרד עד ל-2.1 לידות לאישה בממוצע בשנים 2021-2025.

מוסלמים - מחוז הדרום

- בניגוד לתחזיות קודמות, מניחה תחזית זאת הנחות פריזון לגבי אוכלוסיית המוסלמים תושבי מחוז הדרום (רובם ככולם בדווים) בנפרד מכלל האוכלוסייה המוסלמית, וזאת בשל דפוסי פריזון ותמותה אשר מבדילים אוכלוסייה זאת משאר המוסלמים בישראל.
- בשנים 2001-2002 עמד מספר הלידות הממוצע לאישה בקרב אוכלוסיית המוסלמים תושבי הדרום על 9.1, כאשר המגמה הכללית בעשור האחרון היא של ירידה בפריזון בקרב אוכלוסייה זאת. הנחות התחזית לעשרים וחמש שנה הבאות מתייחסות לרמת פריזון של 9.0 לידות לאישה בממוצע כאל גבול עליון, ואין לפסול גם אפשרות לירידה משמעותית מרמת פריזון גבוהה זאת.
- **הנחה גבוהה:** שיעור הפריזון יישאר קבוע לאורך כל התחזית ברמה מעט יותר נמוכה מרמת הפריזון הממוצעת בשנים 2001-2002 - 9.0 לידות לאישה בממוצע.
 - **הנחה בינונית:** שיעור הפריזון ירד בקצב אחיד כל חמש שנים עד לרמת פריזון של 7.0 ילדים לאישה בממוצע בשנים 2021-2025.
 - **הנחה נמוכה:** אוכלוסיית המוסלמים תושבי הדרום תעבור תהליך דומה לזה שעברה כלל האוכלוסייה המוסלמית מתחילת שנות ה-60 ועד לתחילת שנות ה-80. בתקופה זאת ירדה רמת הפריזון של כלל המוסלמים מ-9.2 לידות לאישה בממוצע עד ל-5.5 לידות לאישה בממוצע. כלומר,

מספר הלידות הממוצע לאישה באוכלוסייה המוסלמית ממחוז הדרום עתיד לרדת, על פי חלופה זאת, מ-9.0 עד ל-5.0 תוך עשרים וחמש שנה.

נוצרים-ערבים

שיעורי הפריין בקרב הנשים הנוצריות-ערביות נמוכים אך במעט משיעורי הפריין של הנשים היהודיות (2.5 לידות לאישה בממוצע בקרב נוצריות-ערביות, לעומת 2.6 בקרב יהודיות). לאור זאת, הוחלט להניח הנחות דומות לגבי שיעורי הפריין בשתי אוכלוסיות אלו.

- **הנחה גבוהה:** רמת הפריין תישאר קבועה לאורך כל תקופת התחזית - 2.5 לידות לאישה, כפי שהיה בשנות ה-90.
- **הנחה בינונית:** מבוססת על המשך המגמה ההיסטורית של ירידה ברמת הפריין עד ל-2.3 לידות לאישה.
- **הנחה נמוכה:** רמת הפריין באוכלוסייה זאת תרד תוך עשרים וחמש שנה עד לרמת התחלופה (2.1 לידות לאישה בממוצע).

נוצרים אחרים (לא-ערבים)

אוכלוסייה קטנה זו מורכבת בעיקר מעולות מחבר העמים שעלו בשנות ה-90 ומתאפיינות בשיעור פריין נמוך, ומספר קטן של עולות מאתיופיה, בעלות רמה גבוהה של פריין. רמת הפריין בקרב אוכלוסיית הנוצרים האחרים קרובה מאוד לרמת התחלופה, כלומר פריין של 2.1 לידות לאישה בממוצע. מכיוון שהסיכוי שרמת הפריין תרד מתחת לכך הוא קטן, הוחלט להניח שיעור קבוע של רמת הפריין (2.1) בכל החלופות ובכל התקופות.

דרוזים

עד אמצע שנות ה-80 הייתה רמת הפריין של הנשים הדרוזיות נמוכה במקצת מזו של הנשים המוסלמיות. החל בתקופה זאת נפתחו פערים משמעותיים יותר בין שתי האוכלוסיות. רמת הפריין של הנשים הדרוזיות המשיכה לרדת עד לרמה של 3.0 לידות לאישה בממוצע בשנת 2000, בעוד רמת הפריין של הנשים המוסלמיות נותרה יציבה (4.7).

- **הנחה גבוהה:** רמת הפריין תתייצב על 2.9 לידות לאישה – רמה נמוכה במעט מזו שהייתה בסוף שנות ה-2000.
- **הנחה בינונית:** מבוססת על המשך מגמת הירידה ברמת הפריין שאפיינה אוכלוסייה זאת עד כה. על פי חלופה זאת ימשיך הפריין לרדת עד שיגיע בסוף התקופה לרמה של 2.5 לידות לאישה בממוצע (בדומה לרמת הפריין של האוכלוסייה היהודית כיום).
- **הנחה נמוכה:** מניחה המשך של מגמת הירידה בפריין עד לרמת התחלופה של 2.1 לידות לאישה בממוצע.

ללא סיווג דת

אוכלוסייה זאת מורכבת ברובה מעולים שעלו לארץ בשנות ה-90 ושלא סווגו לפי דת במשרד הפנים. רמת הפריון של אוכלוסייה זאת נמוכה במיוחד, והיא נעה סביב 1.7 לידות לאישה בממוצע במחצית השנייה של שנות ה-90.

- **הנחה גבוהה:** על פי הנחה זאת משוער כי העולות החדשות יאמצו את התנהגות הפריון הקיימת באוכלוסייה היהודית הקולטת. כתוצאה מכך, תעלה רמת הפריון באוכלוסייה זאת, עד לרמת התחלופה של 2.1 לידות לאישה בממוצע בשנים 2025-2021.
- **הנחה בינונית והנחה נמוכה:** על פי הנחות אלה תישאר רמת הפריון ברמה של היום - 1.7 לידות לאישה בממוצע.

הנחות תוחלת חיים (לוח 10)

לכל החלופות שימשה הנחה יחידה של תוחלת חיים בלידה. על מנת לקבוע את הנחות תוחלת החיים, נותחו מגמות היסטוריות של שינויים ברמת התמותה בישראל ובעולם. הנתונים מצביעים על עלייה מתמדת של תוחלת החיים בישראל, ויחד עם זאת, על כך שקיים פער קבוע בין יהודים ואחרים לבין האוכלוסייה הערבית (לטובת היהודים והאחרים) וגם בין נשים לגברים (לטובת הנשים).

על פי מגמות אלו, נקבעה הנחה של המשך העלייה בתוחלת החיים (אם כי בקצב הולך ופוחת), תוך שמירה על הפערים בין בני הדתות השונות ובין המינים כפי שהיה בעבר.

יהודים ואחרים

עבור כל הדתות המרכיבות את קבוצת האוכלוסייה "יהודים ואחרים": יהודים, נוצרים אחרים (לא-ערבים) ובלתי מסווגים לפי דת, נקבעו הנחות זהות. תוחלת החיים בקרב אוכלוסייה זאת נמצאת בשנים האחרונות במגמת עלייה קלה וקבועה. בתקופה 1996-2000 עמדה תוחלת החיים בקרב קבוצה זאת על רמה של 76.7 בקרב הזכרים ועל 80.7 בקרב הנקבות. הנחת התחזית היא שמגמת העלייה ההדרגתית בתוחלת החיים תימשך בעתיד ותעלה בקרב הזכרים מ-77.6 בשנים 2001-2005 עד 80.2 בשנים 2021-2025, במקביל תעלה תוחלת החיים בקרב הנקבות מ-81.6 עד ל-84.2 בשנים 2021-2025.

אוכלוסייה ערבית

הנחות תוחלת חיים זהות שימשו עבור מוסלמים (לא כולל מוסלמים תושבי מחוז הדרום), נוצרים-ערבים ודרוזים המרכיבים את האוכלוסייה הערבית.

בתקופה 1996-2000 עמדה תוחלת החיים בקרב קבוצה זאת על רמה של 74.7 בקרב הזכרים ועל 77.4 בקרב הנקבות.

הנחת התחזית, בדומה להנחה עבור "יהודים ואחרים", היא שמגמת העלייה ההדרגתית בתוחלת החיים תימשך בעתיד ותעלה בקרב הזכרים מ-75.6 בשנים 2001-2005 עד 78.3 בשנים 2021-2025, במקביל תעלה תוחלת החיים בקרב הנקבות מ-78.2 עד ל-80.9 בשנים אלו.

מוסלמים ממחוז הדרום

בתחזית זאת, בנוסף להנחות תוחלת החיים עבור יהודים ואחרים והאוכלוסייה הערבית, שימשו הנחות נפרדות של תוחלת חיים לאוכלוסיית המוסלמים תושבי מחוז הדרום (רובם ככולם "בדוים"). הסיבה לתוחלת החיים הנמוכה יותר של אוכלוסייה זו ביחס לשאר ה"ערבים" היא שיעור התמותה הגבוה יותר, בעיקר אצל תינוקות.

תוחלת החיים של אוכלוסיית ה"מוסלמים תושבי מחוז הדרום" בשנים 1996-2000 הייתה 70.2 בקרב הזכרים ו-72.7 בקרב הנקבות. לאור זאת, נשמר הפער בתוחלת החיים בין אוכלוסייה זאת ל"שאר הערבים" גם בהנחת תוחלת החיים עד לשנת 2025, שתעלה בקרב הזכרים מ-71.2 בשנים 2001-2005 עד 73.9 בשנים 2021-2025, במקביל תעלה תוחלת החיים בקרב הנקבות מ-73.6 עד ל-76.3.

מאזן הגירה (עלייה וירידה) (לוח 13)

הנחות שונות לגבי עלייה וירידה שימשו עבור כל אחת מהדתות המרכיבות את קבוצת האוכלוסייה "יהודים ואחרים". לאוכלוסייה הערבית, שנתוני מאזן ההגירה ההיסטוריים שלה נמוכים מאוד, נקבעה הנחה של מאזן הגירה אפס.

מאזני ההגירה בחלופה הגבוהה ובחלופת הביניים הם חיוביים לאורך כל התחזית. לעומת זאת, בחלופה הנמוכה צפוי מאזן הגירה שלילי החל בשנים 2016-2020, שנובע ממאזן ההגירה השלילי באוכלוסייה היהודית (באוכלוסיית הנוצרים האחרים והאוכלוסייה ללא סיווג דת שימשה הנחה של מאזן הגירה חיובי גם בחלופה הנמוכה).

עלייה (לוח 11 ולוח 13)

בכל החלופות הונחה ירידה הדרגתית במספר העולים הצפוי. הנחה זו מבוססת על נתוני העלייה מסוף שנות ה-90 ומתחילת שנות האלפיים. נתונים אלו מצביעים על מגמה ברורה של ירידה משמעותית בהיקף העלייה מבריה"מ (לשעבר), אשר היוותה לאורך שנות ה-90 את רובה המוחלט של אוכלוסיית העולים. הסיבה לכך היא שהמאגר הפוטנציאלי לעלייה מארצות אלו קטן משמעותית. לאור כך, בכל החלופות נקבעה הנחה של ירידה במספר העולים מבריה"מ (לשעבר), בקצב שונה, בהתאם לחלופות.

זרם העולים מ"שאר הארצות" (בעיקר מאירופה ומאמריקה) נותר פחות או יותר יציב לאורך תקופה זאת. בחלופה הגבוהה הונח כי מספר העולים מ"שאר הארצות" יישאר קבוע לאורך התחזית, בסביבות 10 אלפים לשנה, כהמשך למגמת היציבות ב-15 השנים האחרונות לפחות. בחלופה הבינונית והנמוכה הונחה ירידה הדרגתית במספר העולים מ"שאר הארצות".

בחישוב של הנחות העלייה נכלל גם מרכיב של האזרחים העולים¹⁰, היות ובשנים האחרונות מספרם שהיה קטן הפך למשמעותי יותר, כ-3 אלפים לשנה. בכל החלופות הונח כי רמה זו תישאר קבועה לאורך תקופת התחזית.

בנוסף לכל אלה, מרכיב העלייה כולל גם את מי שנכנס לישראל על פי חוק הכניסה – "איחוד משפחות". מרכיב זה הפך לרלוונטי בקרב אוכלוסיית היהודים והאחרים בעקבות העלייה מבריה"מ ומאתיופיה

¹⁰ אזרח עולה - מי שנולד לאזרח ישראלי בעת שהותו בחו"ל, ונכנס לישראל בכוונה להשתקע.

בשנות ה-90 – עליות שהביאו בעקבותיהן הרבה בני משפחות שאינם יהודים. בסוף שנות ה-90 נע מספרם סביב 2.5-3.0 אלף אנשים לשנה. בכל החלופות נקבעה הנחה על ירידה במספר האנשים שנכנסו לישראל במסגרת "איחוד משפחות", אם כי בקצב שונה (בהתאם לחלופות), כתוצאה מהנחה שתימשך הירידה במספר העולים מבריה"מ (לשעבר).

בכל אחת מן החלופות הונח הרכב קבוע של עולים לפי גיל ומין לאורך כל התחזית, כפי שהיה בשנים 1996-2000.

הנתונים מהשנים האחרונות מצביעים על ירידה באחוז היהודים מבין העולים. בשנים 1990-1995 היו היהודים 94% מכלל העולים, ואילו בין השנים 1996-2000 ירד אחוז זה באופן משמעותי ל-65% (היתר הם ללא סיווג דת ונוצרים). ירידה זאת נבעה מאחוז הולך וגודל של עולים אשר עלו לפי חוק השבות או עם בני זוג יהודים, בעיקר מבריה"מ (לשעבר) אך גם מספר קטן מאתיופיה.

למרות זאת, בתחזית נקבעה הנחה שתהיה עלייה באחוז היהודים מבין העולים בכל החלופות, וזה כתוצאה מהנחות התחזית על צמצום בהיקף העולים מבריה"מ (לשעבר).

הנחות מאזן נטו של תושבים השוהים בחו"ל תקופה ממושכת - "ירידה" (לוחות 12 ו-13)

התחזית לגבי מספר ה"יורדים" בעתיד חושבה על סמך ההנחות לגבי שיעור הירידה הצפוי, תוך התחשבות בגודל האוכלוסייה החזוי. הנחות לגבי שיעורי ה"ירידה" מסתמכות על מגמות העבר, תוך התייחסות להבדלים בין דתות שונות.

הנחות לגבי שיעורי הירידה נקבעו עבור שלוש דתות: יהודים, אוכלוסייה ללא סיווג דת ונוצרים אשר אינם ערבים.

בכל החלופות (גבוהה, בינונית ונמוכה) קיימת הנחה של צמצום ברמת שיעורי הירידה מהארץ, אם כי בקצב שונה. בחלופה הגבוהה שיעורי הירידה שהונחו הם הנמוכים ביותר.

בכל החלופות לגבי כל אחת מהדתות הונח כי הרכב היורדים לפי גיל ומין יישאר קבוע לאורך התחזית (כפי שהוא היה בשנים 1996-2000 בממוצע).

יהודים

באוכלוסייה זו ממוצע שיעור היורדים בשנים האחרונות (1996-2000) היה יציב יחסית ונע בין 2.0 ל-2.4 יורדים לאלף תושבים.

ההנחות לגבי שיעורי הירידה בתקופת התחזית הראשונה (2001-2005) נעות בטווח שיעורים אלה בכל החלופות. בתקופות הבאות (בשנים 2006-2025) נקבעה הנחה של צמצום בשיעור היורדים אם כי בקצב שונה לפי החלופות, כאשר בחלופה הגבוהה שיעורי הירידה יהיו הקטנים ביותר.

ההנחה לגבי צמצום בשיעור ה"ירידה" מבוססת על ההערכה שמספר העולים ילך ויקטן, מאחר שאלו, כידוע, נוטים בשנים הראשונות לאחר עלייתם לארץ ל"רדת", בשיעור גבוה בהרבה משיעור הירידה בקרב ותיקים.

נוצרים אחרים (לא-ערבים)

ההנחות לגבי ירידה של נוצרים אשר אינם ערבים התבססו על היקף הירידה באוכלוסייה זאת בשנים האחרונות, 1996-2000, כאשר במשך הזמן צפוי צמצום הדרגתי במספר היורדים. זאת, כתוצאה מצמצום במספר העולים החזוי מקרב הנוצרים אחרים.

ללא סיווג דת

ממוצע שיעור היורדים בקרב אוכלוסייה זאת היה גבוה בשנים 1996-2000, ועמד על שיעור של מעל ל-10 יורדים לאלף אנשים. יש להדגיש כי אוכלוסייה זאת מורכבת רובה ככולה מעולי שנות ה-90, וידוע מניסיון העבר, שככל שגדל הוותק של העולים בישראל, קטנים שיעורי ה"ירידה" שלהם ומתקרבים לשיעורים של הוותיקים.

לאור זאת נקבעה בכל החלופות הנחה שצפוי צמצום הדרגתי בשיעור ה"ירידה", כך שעד סוף תקופת התחזית ילכו ויתקרבו שיעורי הירידה של הבלתי מסווגים לפי דת לשיעורי הירידה באוכלוסייה היהודית.

SUMMARY TABLE B.- MAIN ASSUMPTIONS FOR THREE POPULATION PROJECTION VARIANTS, BY RELIGION

לוח סיכום ב.- תמיצית ההנחות לשלוש החלופות של תחזית האוכלוסייה, לפי דת

Population	Variant	תוחלת חיים (שנים) Life expectancy (years)			מאזן הגירה (אלפים) Migration Balance (thousands)			פרייה כולל (לידות לאישה) Total fertility (births per woman)			חלופה	אוכלוסייה
		תוחלת אחרון (2025-2021) Last five years	תוחלת ראשון (2005-2001) First five years	מין Sex	תוחלת אחרון (2025-2021) Last five years	תוחלת ראשון (2005-2001) First five years	תגמה Trend	תוחלת אחרון (2025-2021) Last five years	תוחלת ראשון (2005-2001) First five years	תגמה Trend		
Jews	High	80.2	77.6	Males זכרים	35	51	יורדת Decrease	2.6	2.6	קבועה Constant	גבוהה	יהודים
	Medium	84.2	81.6	Females נקבות	3	38	יורדת Decrease	2.4	2.6	יורדת Decrease	בינונית	
	Low	84.2	81.6	Females נקבות	-12	21	יורדת Decrease	2.1	2.6	יורדת Decrease	נמוכה	
Other christians	High	80.2	77.6	Males זכרים	5.4	4.8	עולה Increase	2.1	2.1	קבועה Constant	גבוהה	נוצרים אחרים
	Medium	84.2	81.6	Females נקבות	2.4	4.8	יורדת Decrease	2.1	2.1	קבועה Constant	בינונית	
	Low	84.2	77.6	Females נקבות	2.4	4.8	יורדת Decrease	2.1	2.1	קבועה Constant	נמוכה	
Religion unclassified	High	80.2	77.6	Males זכרים	28	53	יורדת Decrease	2.1	1.7	עולה Increase	גבוהה	ללא סיווג דת
	Low	84.2	81.6	Females נקבות	11	45	יורדת Decrease	1.7	1.7	קבועה Constant	בינונית	
Moslems - total(1)	High	78.3	75.6	Males זכרים	6.5	39	יורדת Decrease	1.7	1.7	קבועה Constant	נמוכה	מוסלמים - סך הכל (1)
	Medium	80.9	78.2	Females נקבות	-	-	-	5.0	4.7	עולה Increase	גבוהה	
	Low	80.9	78.2	Females נקבות	-	-	-	3.8	4.7	יורדת Decrease	בינונית	
Moslems (excl. Moslems from Southern District	High	78.3	75.6	Males זכרים	-	-	-	2.6	4.7	יורדת Decrease	נמוכה	מוסלמים (לא כולל מוסלמים ממחוז הדרום)
	Medium	80.9	78.2	Females נקבות	-	-	-	4.2	4.2	קבועה Constant	גבוהה	
	Low	73.9	71.2	Males זכרים	-	-	-	3.2	4.2	יורדת Decrease	בינונית	
Moslems from Southern District	High	73.9	71.2	Males זכרים	-	-	-	2.1	9.0	קבועה Constant	גבוהה	מוסלמים ממחוז הדרום
	Medium	76.3	73.6	Females נקבות	-	-	-	9.0	9.0	קבועה Constant	גבוהה	
	Low	76.3	73.6	Females נקבות	-	-	-	7.0	9.0	יורדת Decrease	נמוכה	
Druze	High	78.3	75.6	Males זכרים	-	-	-	5.0	9.0	יורדת Decrease	נמוכה	דרוזים
	Medium	80.9	78.2	Females נקבות	-	-	-	2.9	2.9	קבועה Constant	גבוהה	
	Low	80.9	78.2	Females נקבות	-	-	-	2.5	2.9	יורדת Decrease	בינונית	
Arab Christians	High	78.3	75.6	Males זכרים	-	-	-	2.1	2.9	קבועה Constant	גבוהה	נוצרים ערבים
	Medium	80.9	78.2	Females נקבות	-	-	-	2.5	2.5	קבועה Constant	גבוהה	
	Low	80.9	78.2	Females נקבות	-	-	-	2.3	2.5	יורדת Decrease	בינונית	
Total population (weighted average for fertility and life expectancy assumptions)	High	79.8	77.2	Males זכרים	68.4	108.8	יורדת Decrease	3.1	2.9	עולה Increase	גבוהה	סך כל האוכלוסייה (ממוצע משוקלל להנחות פרייה ותוחלת החיים)
	Medium	83.8	81.2	Females נקבות	16.4	87.8	יורדת Decrease	2.7	2.9	יורדת Decrease	בינונית	
	Low	83.8	81.2	Females נקבות	-3.1	64.8	יורדת Decrease	2.2	2.9	יורדת Decrease	נמוכה	

(1) Weighted average for Moslems from Southern District and "other Moslems".

(1) ממוצע משוקלל של מוסלמים ממחוז הדרום ו"שאר מוסלמים".

5. מתודולוגיה

תחזיות האוכלוסייה המוצגות בעבודה זו הוכנו בעזרת מודל Population Projection Matrix¹¹ המשתמש בשיטת המרכיבים בתוך קוהורטות דמוגרפיות.

התחזיות חושבו בנפרד עבור זכרים ונקבות, לכל אחת משבע אוכלוסיות הבסיס, לפרקי זמן של חמש שנים, עד לטווח של 25 שנה.

לצורך חישוב שיעורי הישרדות לפי מין וגיל לכל חומש, השתמשנו בתוכנת MORTPAK של האו"ם. זוהי תוכנה לחישוב מדדים דמוגרפיים עם דגש מיוחד על נושא התמותה. חישוב שיעורי הישרדות עתידיים התבסס על לוחות תמותה אמפיריים שנבנו על בסיס ממוצע של שיעורי תמותה שוטפים בשנים 1996-2000.

הנחות השיטה:

- שיעורי פריון, תמותה ומאזן ההגירה קבועים בתוך כל חומש.
- התפלגות אחידה של מהגרים על פני תקופה של חמש שנים. כלומר, לצורך חישוב תוספת האוכלוסייה כתוצאה מהגירה, מוסיפים כמחצית מהמהגרים לאוכלוסייה בתחילת כל תקופה, כך שהם משתתפים בתהליכי הפריון והתמותה, והמחצית השנייה של המהגרים מצורפת לאוכלוסייה בתום חמש השנים.
- תחזיות האוכלוסייה חושבו עבור כל דת בנפרד, כך שלמעשה, השיטה מתעלמת משינויים אפשריים בשייכות הדתית של פרטים באוכלוסייה.
- התפלגות שיעורי הפריון הסגוליים (fx) קבועה לאורך כל תקופת התחזית, כפי שהייתה בשנים 1996-2000 בממוצע. משמעות הנחה זאת היא שכאשר ישנו שינוי בפריון בדת מסוימת, השינוי מחושב במקביל בכל קבוצות הגיל ביחס זהה.
- התפלגות קבועה של עולים ויורדים לפי מין וגיל לאורך התחזית, כפי שהייתה בשנים 1996-2000 בממוצע.

¹¹ U.S. Bureau of the Census, *The Methods and Materials of Demography*, by Henry S. Shryock, Jacob S. Siegel, and Associates, Volume 2, pp.719-720, U.S. Government Printing Office, Washington, D.C. 1973.